

Sygn. akt V KK 382/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka (przewodniczący)

SSN Piotr Mirek (sprawozdawca)

SSA del. do SN Wojciech Kopczyński

Protokolant Patrycja Kotlarska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Grzegorza Krysmanna,
w sprawie A. B.

w przedmiocie odszkodowania i zadośćuczynienia za stosowanie środków
przymusu

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie
w dniu 12 kwietnia 2017 r.,

kasacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...).

z dnia 19 maja 2016 r., sygn. akt II AKa (...),

zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w W.

z dnia 23 września 2015 r., sygn. akt III Ko (...),

- 1. uchyla zaskarżony wyrok w pkt III i w tej części przekazuje sprawę Sądowi Apelacyjnemu w (...). do ponownego rozpoznania;**
- 2. w pozostałym zakresie oddala kasację jako oczywiście bezzasadną;**

3. zarządza zwrot na rzecz wnioskodawcy uiszczonej opłaty od kasacji w kwocie 750 (siedemset pięćdziesiąt) zł.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 23 września 2015 r., sygn. akt III Ko (...), Sąd Okręgowy w W. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz A. B. kwotę 30 000 zł odszkodowania i kwotę 44 331,12 zł zadośćuczynienia wraz z ustawowymi odsetkami od dnia uprawnienia się wyroku z tytułu niesłusznego tymczasowego aresztowania oraz innych środków zapobiegawczych.

Powyższy wyrok zaskarżony został zarówno w zakresie odszkodowania jak i zadośćuczynienia apelacją pełnomocnika wnioskodawcy.

Sąd Apelacyjny w (...), wyrokiem z dnia 19 maja 2016 r., II AKa (...), zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że podwyższył zasądzoną na rzecz wnioskodawcy kwotę odszkodowania o 13 040,00 zł, tj. do łącznej wysokości 43 040,00 zł. Przyznane A. B. zadośćuczynienie zwiększył o kwotę 27 668,88 zł, tj. do łącznej wysokości 72 000 zł. W pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy. Orzekając o kosztach, stwierdził, że koszty procesu za postępowanie apelacyjne ponosi Skarb Państwa i z tego tytułu zasądził na rzecz A. B. 1% równowartości uzasadnionych wydatków wyłożonych w postępowaniu apelacyjnym na ustanowionego pełnomocnika.

Kasację od tego wyroku wywiódł pełnomocnik wnioskodawcy. Skarżonemu wyrokowi zarzucił rażące naruszenie szeregu przepisów prawa procesowego i materialnego, które mogło mieć istotny wpływ na treść orzeczenia, a w tym obrazę art. 554 § 4 k.p.k. oraz § 6 pkt 7 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 i § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. z 2002 r. Nr 163, poz. 1349), w wersji obowiązującej na dzień wniesienia wniosku, tj. 16 lipca 2013 r., poprzez ich niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że wnioskodawcy przysługuje prawo domagania się zwrotu wydatków wyłożonych na pełnomocnika w takiej proporcji, w jakiej jego apelacja została uwzględniona.

W konkluzji kasacji pełnomocnik A. B. wniósł o uchylenie wyroków sądów obu instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

W odpowiedzi na kasację prokurator Prokuratury Regionalnej w W. wniósł o jej oddalenie jako oczywiście bezzasadnej.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Kasacja pełnomocnika wnioskodawcy, w zakresie dotyczącym przedmiotu postępowania (rozstrzygnięcia zawarte w pkt I i II zaskarżonego wyroku) została uznana za oczywiście bezzasadną, co skutkowało oddaleniem jej w tej części i zgodnie z przepisem art. 535 § 3 k.p.k. zwalniało Sąd Najwyższy z pisemnego uzasadnienia tego rozstrzygnięcia.

Za częściowo zasadną uznać należało kasację pełnomocnika wnioskodawcy w zakresie orzeczenia o kosztach procesu w postępowaniu odwoławczym.

Odnosząc się na wstępie do kwestii dopuszczalności poddawania kontroli kasacyjnej rozstrzygnięcia o kosztach procesu, stwierdzić trzeba, że na gruncie niniejszej sprawy zachowują aktualność przesłanki leżące u podstaw wyrażanego wcześniej w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądu, zgodnie z którym tego rodzaju rozstrzygnięcie może być przedmiotem zaskarżenia kasacyjnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 kwietnia 2015 r., IV KK 358/14, LEX nr 1710358). Przyjąć trzeba, że wprowadzona do postępowania karnego możliwość wnoszenia zażalenia na postanowienie o kosztach procesu, o których po raz pierwszy orzekał sąd odwoławczy (art. 1 ustawy z dnia 12 czerwca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, zmieniającej brzmienie przepisu art. 426 § 2 k.p.k. z dnia 1 września 2015 r. - Dz. U. z 2015 r. poz. 1185) nie uniemożliwia stronie uprawnionej do wniesienia kasacji, zamieszczania w niej, obok innych zarzutów, także zarzutów dotyczących tych kosztów procesu, o których po raz pierwszy orzekał sąd odwoławczy. Stanowisko przeciwne wiązałoby się z dwutorowością zaskarżalności orzeczenia sądu odwoławczego i prowadziło do pozbawionych racjonalności wniosków. Zmuszałoby bowiem stronę podważającą w postępowaniu kasacyjnym prawidłowość wyroku sądu odwoławczego do kwestionowania w odrębnym postępowaniu rozstrzygnięcia o kosztach procesu, uzależnionego przecież od merytorycznej treści orzeczenia tego sądu.

Przechodząc do meritum, zauważyć trzeba, że podnoszony w kasacji zarzut rażącego naruszenia przepisu art. 554 § 4 k.p.k., które mogło mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku jest trafny. Pomijając już niespójność rozstrzygnięcia Sądu Apelacyjnego, który stwierdzając, że koszty procesu za postępowanie odwoławcze ponosi Skarb Państwa, jednocześnie obciąża wnioskodawcę obowiązkiem ponoszenia znacznej części tych kosztów, stwierdzić należy, iż jest ono błędne. Przyjęta przez Sąd Apelacyjny zasada przyznawania wnioskodawcy zwrotu poniesionych wydatków w wysokości odpowiadającej procentowemu uwzględnieniu żądanej kwoty odszkodowania i zadośćuczynienia nie znajduje oparcia w przepisie art. 554 § 4 k.p.k.

Przypomnieć trzeba, że jeszcze pod rządami przepisów Kodeksu postępowania karnego w brzmieniu sprzed wejścia w życie ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2013 r., poz. 1247) w orzecznictwie Sądu Najwyższego i sądów powszechnych prezentowany był pogląd, według którego nawet częściowe uwzględnienie wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie rodziło po stronie wnioskodawcy uprawnienie do domagania się od Skarbu Państwa zwrotu wydatków związanych z ustanowieniem jednego pełnomocnika (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2011 r., IV KK 137/11, OSNKW 2011/11/105, wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 24 kwietnia 2007 r., II AKa 71/07, LEX nr 312559). Słuszność tego poglądu została potwierdzona przez ustawodawcę, który dodając § 4 do znowelizowanego z dniem 1 lipca 2015 r. przepisu art. 554 k.p.k. wprost stwierdził, że w razie uwzględnienia roszczeń choćby w części wnioskodawcy przysługuje od Skarbu Państwa zwrot uzasadnionych wydatków, w tym z tytułu ustanowienia jednego pełnomocnika. Nie ulega jakiegokolwiek wątpliwości, że sytuacja taka zachodziła w niniejszej sprawie. Wywiedziona w imieniu wnioskodawcy apelacja doprowadziła przecież do zmiany zaskarżonego wyroku i częściowego uwzględnienia jego roszczeń. Choć w kontekście dyspozycji art. 554 § 4 k.p.k. zakres uwzględnienia żądania wnioskodawcy nie ma znaczenia dla przyznania mu zwrotu uzasadnionych wydatków, to trudno byłoby nie widzieć tego, że w postępowaniu odwoławczym

zwiększono wysokość sumy zasądzonych na jego rzecz kwot z tytułu odszkodowania i zadośćuczynienia aż o ponad połowę.

Nie ma natomiast racji skarżący, gdy jako podstawę ustalenia wysokości zwracanych wnioskodawcy wydatków z tytułu ustanowienia pełnomocnika wskazuje przepisy § 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2013 r. poz. 490). Uszło bowiem uwagi skarżącego, że wysokość stawki minimalnej za prowadzenie przez radcę prawnego spraw o odszkodowanie za niesłuszne skazanie lub ukaranie, aresztowanie lub zatrzymanie, która stanowi podstawę zasądzenia opłaty za jego czynności z tytułu zastępstwa prawnego, została określona obowiązującym od dnia 1 lipca 2015 r. rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 kwietnia 2015 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. z 2015 r. poz. 617). Co więcej, w § 12 ust. 4 pkt 6 znowelizowanego tym aktem prawnym rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu wyłączono stosowanie w sprawach o odszkodowanie za niesłuszne skazanie lub ukaranie, aresztowanie lub zatrzymanie, przepisu § 6 tegoż rozporządzenia.

Mając na uwadze podniesione wyżej okoliczności, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok w pkt III i w tym zakresie sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania.

Na podstawie art. 527 § 4 k.p.k. zarządzono zwrot wnioskodawcy uiszczonej opłaty od kasacji.

r.g.